

«Ψηφιακό χάσμα: η περίπτωση των νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών»

Νατάσα Κωνσταντέλου –
Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Πέτρος
Στεφανέας - ΕΜΠ

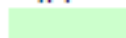
Οι 13 περιφέρειες της Ελλάδας

Πίνακας 2.5 Συγκριτικός πίνακας επιδόσεων Περιφερειών Ελλάδας 2005

Περιφέρειες	Ποσοστό Απασχόλησης	Ποσοστό ανεργίας	Ποσοστό Μακροχρόνιας Ανεργίας	Ποσοστό Ανεργίας Γυναικών	Ποσοστό Ανεργίας Νέων
Ανατολική Μακεδονία					
Θράκη					
Κεντρική Μακεδονία					
Δυτική Μακεδονία					
Θεσσαλία					
Ήπειρος					
Ιόνια Νησιά					
Δυτική Ελλάδα					
Στερεά Ελλάδα					
Πελοπόννησος					
Αττική					
Βόρειο Αιγαίο					
Νότιο Αιγαίο					
Κρήτη					

Πηγή ΕΣΥΕ

Επιδόσεις, οι οποίες είναι καλύτερες από το μέσο όρο του συνόλου της χώρας

Επιδόσεις, οι οποίες είναι δυσμενέστερες από το μέσο όρο του συνόλου της χώρας

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΒΑΣΕΙ ΔΕΙΚΤΩΝ EUROSTAT

Περιφέρεια	Πληθυσμός	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	Απασχόληση	Ανεργία	Δείκτης Eurostat
Νότιο Αιγαίο	7	1	6	8	143
Στερεά Ελλάδα	10	2	13	2	166
Αττική	1	3	1	6	132
Δυτική Μακεδονία	13	4	9	1	139
Βόρειο Αιγαίο	8	7	11	12	159
Ιόνια Νησιά	170	10	5	11	170
Κρήτη	4	6	3	13	164
Πελοπόννησος	9	9	10	10	182
Αν Μακεδονία Θράκη	12	11	2	9	171
Θεσσαλία	6	8	7	4	172
Δυτική Ελλάδα	5	12	8	7	174
Ήπειρος	11	13	12	3	175
Κ. Μακεδονία	2	5	4	5	176

Πίνακας 3.15 Επίπεδο Ευημερίας

NUTS	Περιφέρεια	Ευρώ	Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης	Ποσοστό επί του ευρωπαϊκού μέσου όρου (ΕΕ 25)	Κατάταξη
gr11	Αν Μακεδονία Θράκη	9.848,70	12.542,70	59,20%	11
gr12	Κεντρική Μακεδονία	13.151,20	16.748,60	79,10%	5
gr13	Δυτική Μακεδονία	13.413,00	17.082,00	80,70%	3
gr14	Θεσσαλία	10.787,20	13.738,00	64,90%	9
gr21	Ήπειρος	10.323,90	14.147,90	62,10%	10
gr22	Ιόνια Νησιά	11.283,10	14.369,50	67,90%	8
gr23	Δυτική Ελλάδα	9.716,70	12.734,60	58,40%	12
gr24	Στερεά Ελλάδα	18.081,10	23.027,00	108,80%	1
gr25	Πελοπόννησος	12.868,70	16.388,80	77,40%	6
gr41	Βόρειο Αιγαίο	13.191,40	16.799,80	79,40%	4
gr42	Νότιο Αιγαίο	15.203,70	19.362,50	91,50%	2
gr43	Κρήτη	12.524,70	15.950,70	75,30%	7
gr	Σύνολο Χώρας	12.922,40	16.457,10	77,70%	
EU 15	Ευρωπαϊκή Ένωση 15	24.130,40	23.163,90	109,40%	
EU 25	Ευρωπαϊκή Ένωση 25	21.171,60	21.171,60	100,00%	

Πηγή : REGIO DATABASE, 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.17 Εισροές νέων επιχειρήσεων στον πληθυσμό το 2004: κατά γεωγραφική περιφέρεια

Περιφέρεια	Επιχειρήσεις			Αρχικό Κεφάλαιο	
	Αριθμός επιχειρήσεων	Σχετικός Αριθμός	Μεταβολή		Μεταβολή
Αν Μακεδονία Θράκη	70,00	1,20	-12,5%	6.197	-2,7%
Αττική	2.459,00	6,30	-11,4%	274.149	-17,5%
Βόρειο Αιγαίο	23,00	1,10	21,1%	2.745	-24,1%
Δυτική Ελλάδα	133,00	1,80	40,0%	9.338	-9,2%
Δυτική Μακεδονία	28,00	1,00	-17,7%	3.389	-39,4%
Ήπειρος	47,00	1,40	-14,6%	5.249	-21,8%
Θεσσαλία	113,00	1,50	-19,9%	7.737	-44,9%
Ιόνια Νησιά	74,00	3,40	-7,5%	12.032	4,4%
Κεντρική Μακεδονία	545,00	2,90	-3,7%	52.324	-5,6%
Κρήτη	154,00	2,60	-18,1%	14.240	-86,5%
Νότιο Αιγαίο	74,00	2,40	12,1%	11.225	29,1%
Πελοπόννησος	102,00	1,70	20,0%	12.893	78,1%
Στερεά Ελλάδα	84,00	1,50	-10,6%	10.954	2,4%
Σύνολο Χώρας	3.906,00	3,50	-8,7%	422.473	-26,9%

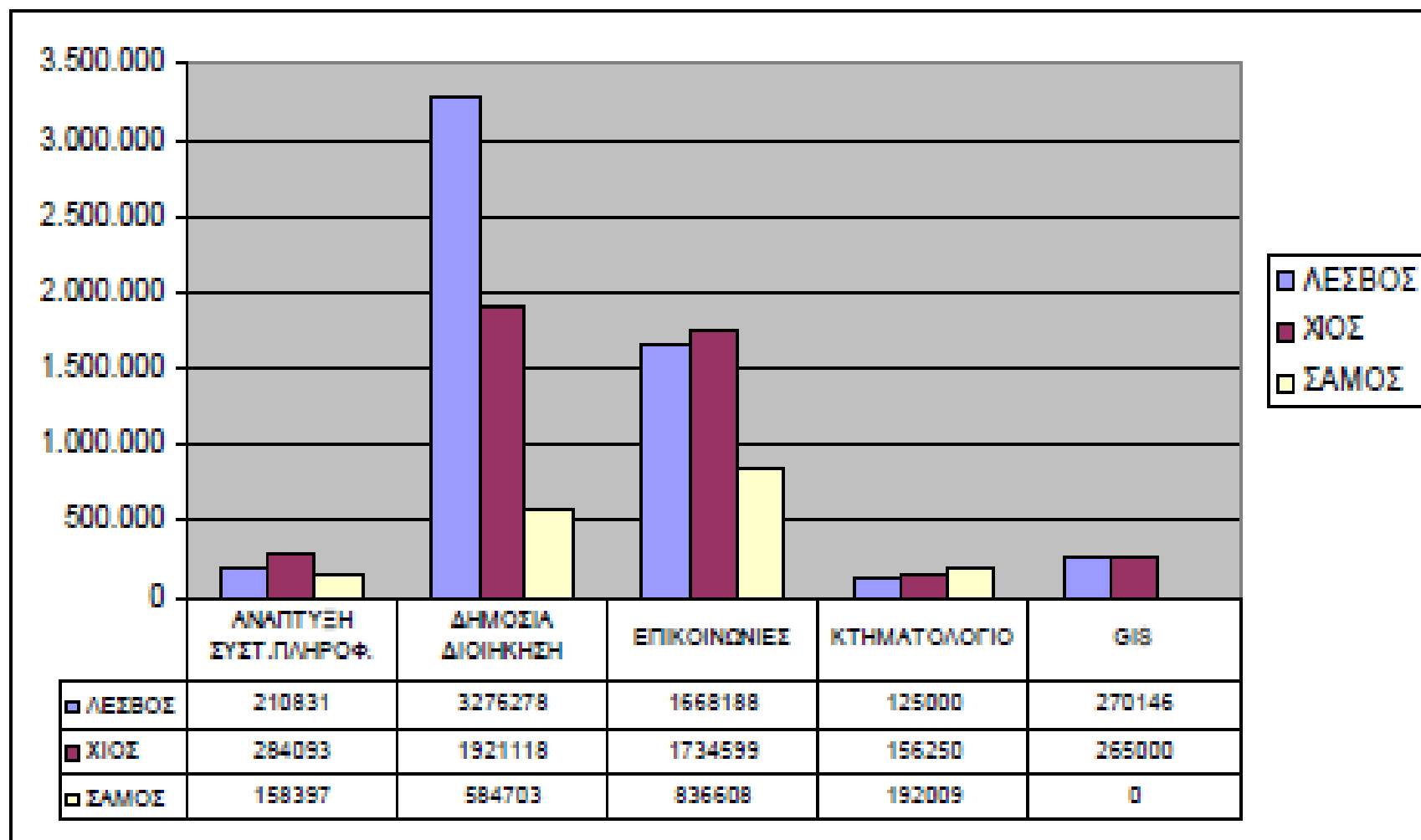
Πηγή: ICAP Α.Ε. * Ο αριθμός των νέων επιχειρήσεων ανά 10.000 μόνιμους κατοίκους (εκτίμηση πληθυσμού 2003)

Πίνακας 2.15-Επιδόσεις στην χρήση ΤΠΕ στην ποιότητα ζωής και στην επιχειρηματικότητα

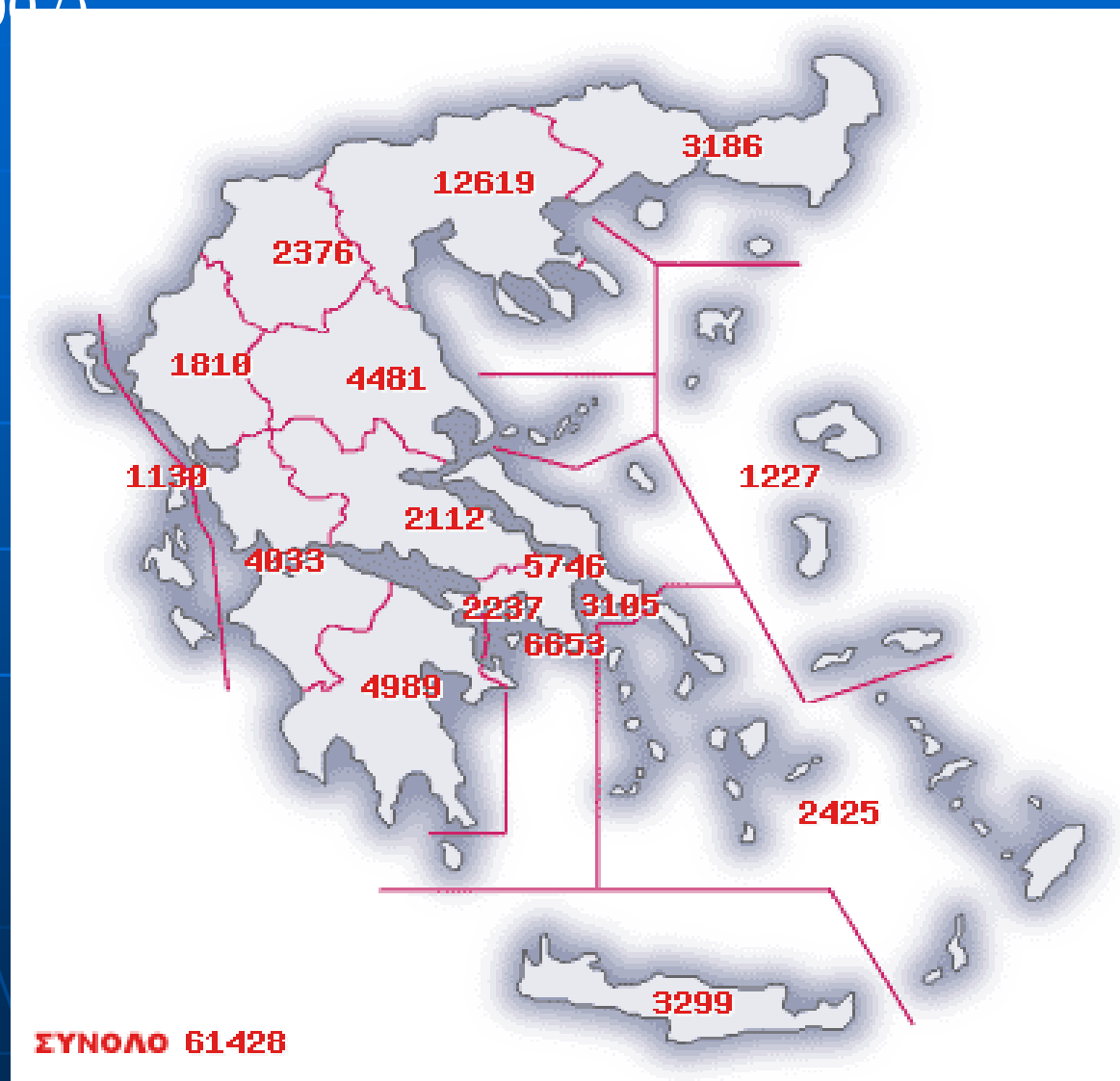
Χωρική Ενότητα	ΤΠΕ & Ποιότητα Ζωής			ΤΠΕ και Επιχειρηματικότητα	
	Πρόσβαση νοικοκυριών στο Διαδίκτυο	Χρήση διαδικτύου	Ηλεκτρονική υποβολή φόρου	Εμπορικές Δραστηριότητες	Χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή
Βόρειο Αιγαίο	18,4%	12,4%	0,7%	0,1%	25,8%
Ελλάδα	24,2%	23,2%	2,3%	1,7%	35,4%

Πηγή: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007-13

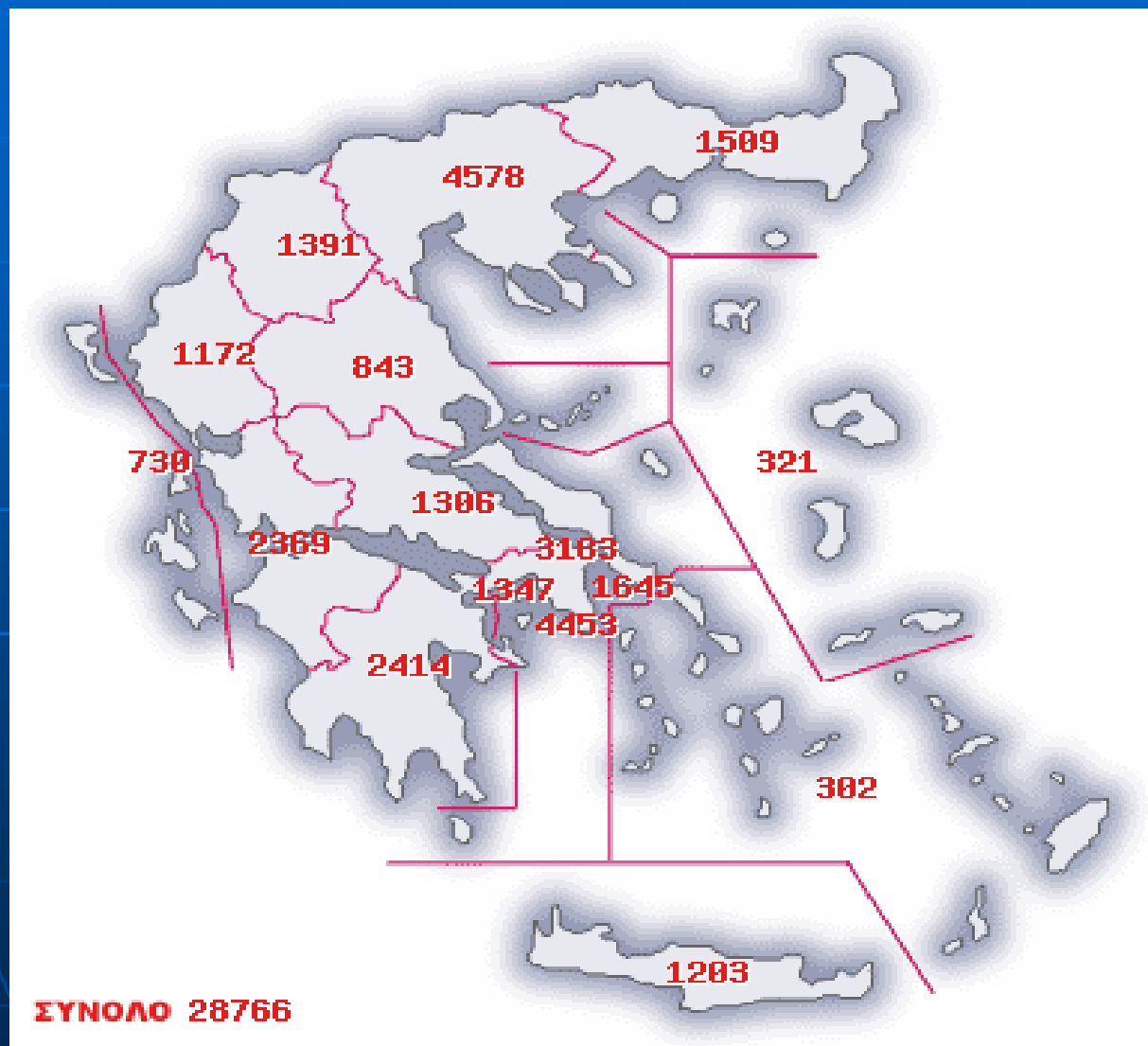
Διάγραμμα 4.9 Επενδύσεις στην Πληροφορική

ΔΙΚΤΥΩΘΕΙΤΕ: Κατανομή εγκεκριμένων ΜΜΕ ανά Περιφέρεια (Δεκ. 2007)

ΔΙΚΤΥΩΘΕΙΤΕ: Κατανομή εκπαιδευμένων ΜΜΕ ανά Περιφέρεια

Η εικόνα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου ως προς τις ευρυζωνικές συνδέσεις ADSL εμφανίζεται με βασικούς δείκτες τη διείσδυση στις υπάρχουσες τηλεφωνικές παροχές και τον αριθμό των κόμβων ανά νησί. Είναι εμφανής η ικανοποιητική κάλυψη και το ποσοστό διείσδυσης ιδιαίτερα στα μεγάλα νησιά όπου οι υποδομές αναπτύχθηκαν σύμφωνα με την εμπορική ζήτηση και τις τεχνικές δυνατότητες των φορέων διασύνδεσης μεταξύ των νησιών και των υφιστάμενων κέντρων του ΟΤΕ.

Η κατάσταση για τα έτος 2006, όσον αφορά τις υφιστάμενες ευρυζωνικές παροχές, στο νομό Δωδεκανήσου, όπου διαθέτουμε στοιχεία, είναι:

- Από τους 180,467 κατοίκους έχουν δυνατότητα πρόσβασης σήμερα οι 162,327 και μέχρι 31.12.2006 οι 172,198, δηλαδή ποσοστό 95,42%.
- Από τους 136 οικισμούς έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε ADSL παροχές σήμερα οι 68 και μέχρι 31.12.2006 οι 89, δηλαδή ποσοστό 65,44 %.
- Από τα 18 κατοικημένα με μόνιμους κατοίκους νησιά καλύπτονται σήμερα τα 11 και μέχρι 31.12.2006 τα 12, δηλαδή ποσοστό 66,7 %.
- Από τα 22 νησιά με τηλεφωνικές συνδέσεις καλύπτονται στις 31.12.2006 τα 12, δηλαδή ποσοστό 54,5 %.
- Η διείσδυση είναι στο 7,14 % των τηλεφωνικών παροχών ISDN + PSTN που λειτουργούν.

Η μη κάλυψη ορισμένων μικρών νησιών (π.χ. Μεγίστη, Κάσος, Αρκοί) οφείλεται σε αδυναμίες της τεχνολογίας δικτύου πρόσβασης (φορέας ή PCM). Στο νομό Κυκλάδων αντίστοιχα δεν μπορούν βραχυπρόθεσμα να καλυφθούν λόγω τεχνολογίας δικτύου τα νησιά Σίκινος, Δονούσα, Δήλος και Κ. Κουφονήσι. Η διείσδυση του ADSL στις Κυκλάδες είναι 5,54% των τηλεφωνικών παροχών ISDN + PSTN που λειτουργούν.

Ενσωμάτωση ΤΠΕ από επιχειρήσεις της Περιφέρειας Κρήτης (2008)

- 71,7% των επιχειρήσεων του δείγματος κάνουν χρήση Η/Υ
 - οι ξενοδοχειακές διατηρούν το υψηλότερο ποσοστό χρήσης Η/Υ (87,5%), ενώ οι εμπορικές επιχειρήσεις του δείγματος υπολείπονται του μέσου όρου (64,5%)
- Επτά στις δέκα επιχειρήσεις (67,8%), χρησιμοποιούν τις λειτουργίες του διαδικτύου
 - 85,4% των επιχειρήσεων – χρηστών του διαδικτύου έχουν σύνδεση τύπου ADSL.
 - Περίπου μια στις δέκα επιχειρήσεις που διαθέτουν ήδη σύνδεση στο διαδίκτυο, την έχουν αποκτήσει εδώ και λιγότερο από ένα έτος.

Ενσωμάτωση ΤΠΕ από επιχειρήσεις της Περιφέρειας Κρήτης (2008) (συνέχεια)

- Χρήσεις διαδικτύου από τις επιχειρήσεις που διαθέτουν σύνδεση
 - Email: 65,13%
 - Web site 44,08%
 - Συναλλαγές με επιχειρήσεις 23,03%
 - Συναλλαγές με πελάτες 23,68%
 - Συναλλαγές με τράπεζες 27,63%
- Ο βαθμός ενσωμάτωσης των Τ.Π.Ε. από τις νέες επιχειρήσεις (με διάρκεια ζωής μικρότερη της τριετίας) είναι πολύ μικρότερος από αυτόν στις παλαιές
- 85,4% (έναντι 54,1% το 2006) χρησιμοποιεί σύνδεση τύπου ADSL, ενώ μόλις το 14,6% σύνδεση τύπου Dial up

Ενσωμάτωση ΤΠΕ από επιχειρήσεις της Περιφέρειας Κρήτης (2008) (συνέχεια)

- Οι επιχειρήσεις με ηλικία μεγαλύτερη της τριετίας, κάνουν υψηλότερη χρήση των περισσότερων από τις κύριες δυνατότητες του Διαδικτύου

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ – ΧΡΗΣΗ Internet	% ΘΕΤΙΚΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΝΕΕΣ	% ΘΕΤΙΚΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΠΑΛΑΙΕΣ
Mail	60,70%	77,60%
Web site	35,70%	55,10%
Συναλλαγές με επιχειρήσεις	25,00%	32,70%
Συναλλαγές με πελάτες	28,60%	28,60%
Συναλλαγές με τράπεζες	28,60%	42,90%

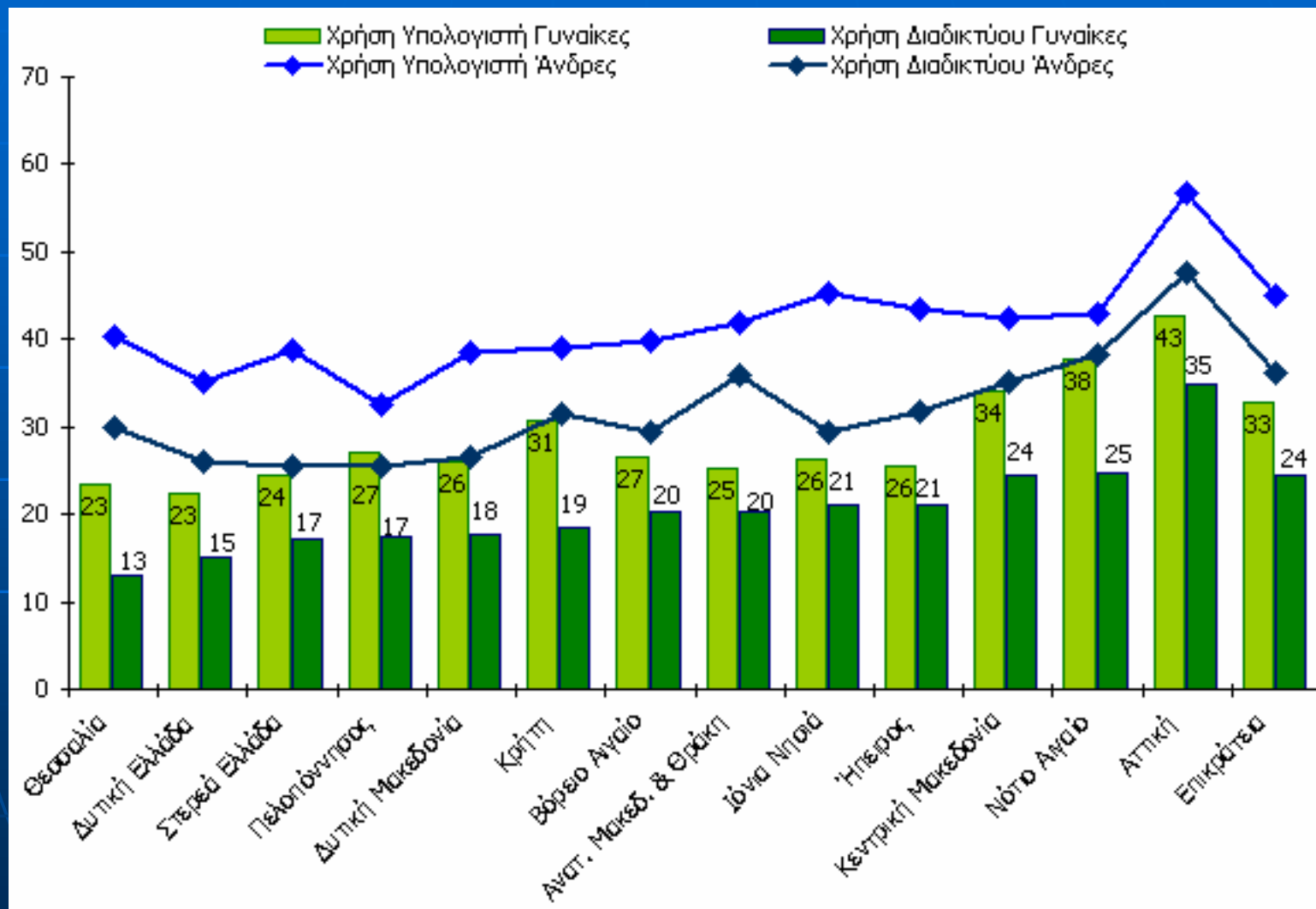
Τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζει ο νησιωτικός χώρος σήμερα, σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με διαφορετική πιθανόν ένταση και έκταση ανά περιοχή και περιφέρεια, συνοψίζονται στα εξής :

- ✓ **Δημογραφική και κοινωνική αποσταθεροποίηση**, που εκδηλώνεται σε σταθερή βάση με την μορφή δημογραφικής αποψίλωσης παρά την πληθυσμιακή έκρηξη σε ορισμένες περιόδους, είτε με την ύπαρξη υψηλών ποσοστών συνήθως εποχικής ανεργίας.
- ✓ **Αποδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού, συρρίκνωση της παραγωγικής βάσης και σχεδόν αποκλειστικός προσανατολισμός προς την τουριστική ανάπτυξη.**
Κύρια χαρακτηριστικά των επιμέρους στοιχείων που συνθέτουν τον παραγωγικό ιστό του νησιωτικού χώρου είναι:
 - α) η ευκαιριακή οικονομία με εποχιακά χαρακτηριστικά η οποία στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στον τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα στον τουρισμό,
 - β) η υπερεκμετάλλευση των περιορισμένων φυσικών πόρων,
 - γ) η τεχνολογική και οικονομική εξάρτηση,
 - δ) οι μεγάλες αδυναμίες στην παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προστασίας περιβάλλοντος, υγείας, εκπαίδευσης και κοινωνικών υπηρεσιών,
 - ε) το υψηλό κόστος δημιουργίας και συντήρησης υποδομών,
 - στ) η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού,
 - ζ) η απουσία ευκαιριών οικονομικών κλίμακας για τις επιχειρήσεις
 - η) οι δυσχερείς συνθήκες μεταφορών και επικοινωνίας και
 - θ) το μεγάλο ποσοστό σχολικής διαρροής πριν την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με παράλληλα περιορισμένο ποσοστό συμμετοχής των ανδρών στην ανώτατη εκπαίδευση.

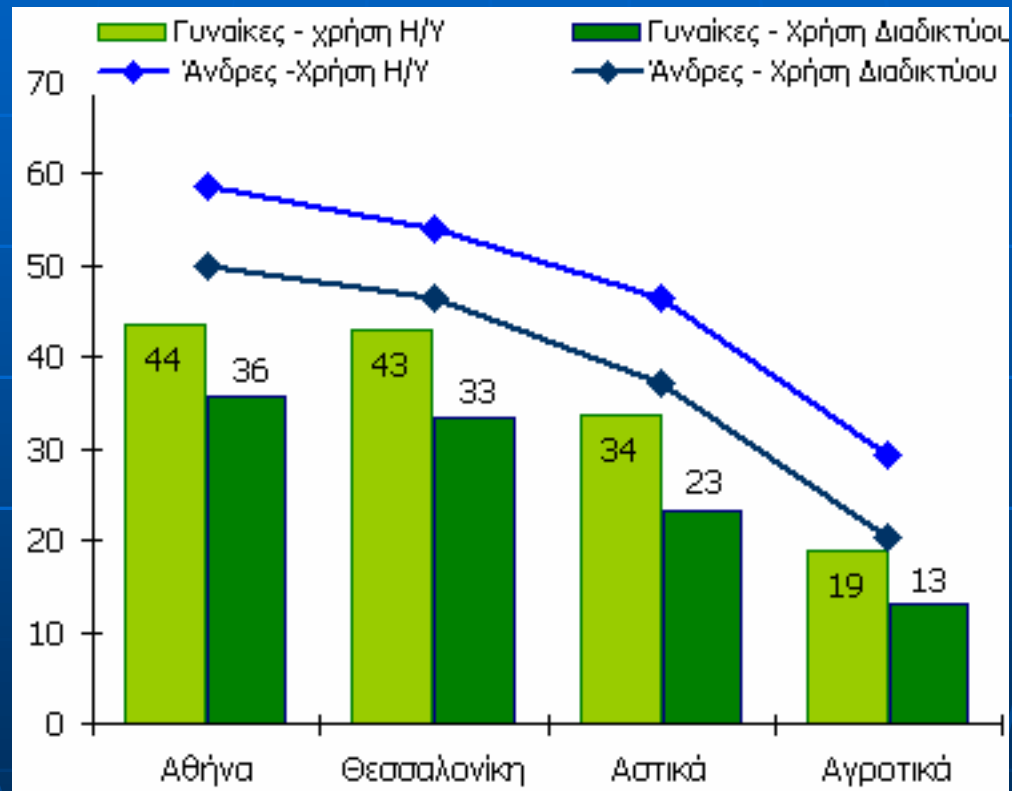
✓ **Έντονη περιφερειακότητα.** Κύρια χαρακτηριστικά είναι:

- η *μεγάλη απόσταση από τα οικονομικά και πολιτικά κέντρα* τόσο χιλιομετρικά όσο και χρονικά,
- *φυσική απομόνωση* από την ηπειρωτική χώρα,
- *ασυνέχεια και κατακερματισμός* του χώρου,
- *διπλή νησιωτικότητα.* Τα μικρότερα νησιά συνήθως εμφανίζουν μία σχέση εξάρτησης από κάποιο μεγάλο νησί που βρίσκεται σε μικρότερη απόσταση από την ηπειρωτική χώρα και λειτουργούν δορυφορικά ως προς αυτό. Σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν άμεση σύνδεση με την ηπειρωτική χώρα, αλλά μέσω ενός μεγάλου νησιού που λειτουργεί ως «τοπικό κέντρο».
- *Έλλειψη ενδοπεριφερειακών συνδέσεων.* Οι θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές από και προς τα νησιά γίνονται ακτινικά με κέντρο μεγάλα λιμάνια ή το αεροδρόμιο της Αθήνας. Συχνά στο παραπάνω πρόβλημα προστίθενται επιπλέον η συχνή απαγόρευση του απόπλου λόγω καιρικών συνθηκών, μηχανικών προβλημάτων πλοίων κλπ.
- *Περιφερειακά κέντρα μειωμένης ισχύος.* Αδυναμία δημιουργίας ισχυρών περιφερειακών, κομβικών, συγκοινωνιακών, διοικητικών παραγωγικών κέντρων, σε αντίθεση με τις δυνατότητες των ηπειρωτικών περιοχών.

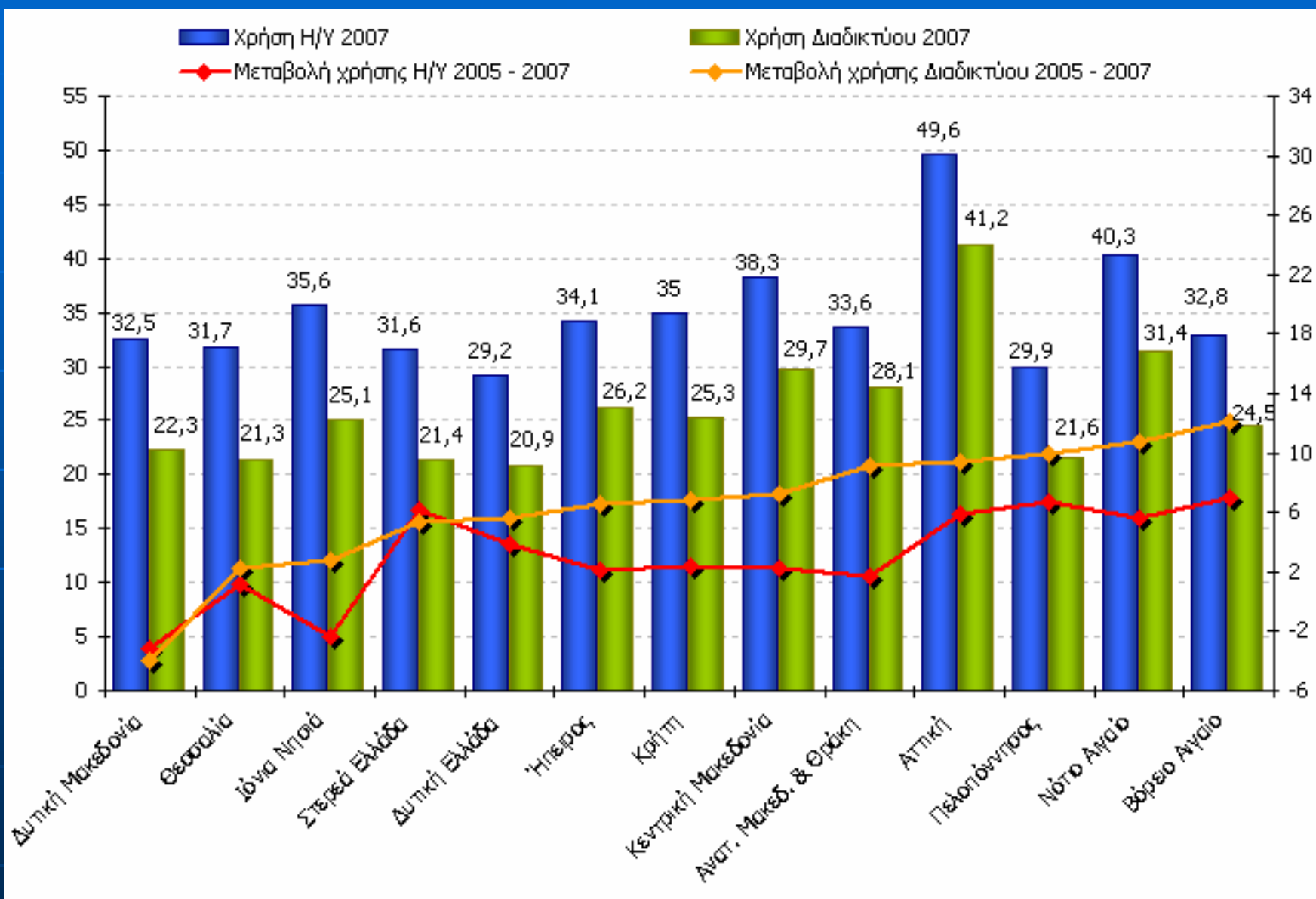
Έρευνα Παρ. ΚτΠ 2007, $n = 8245$

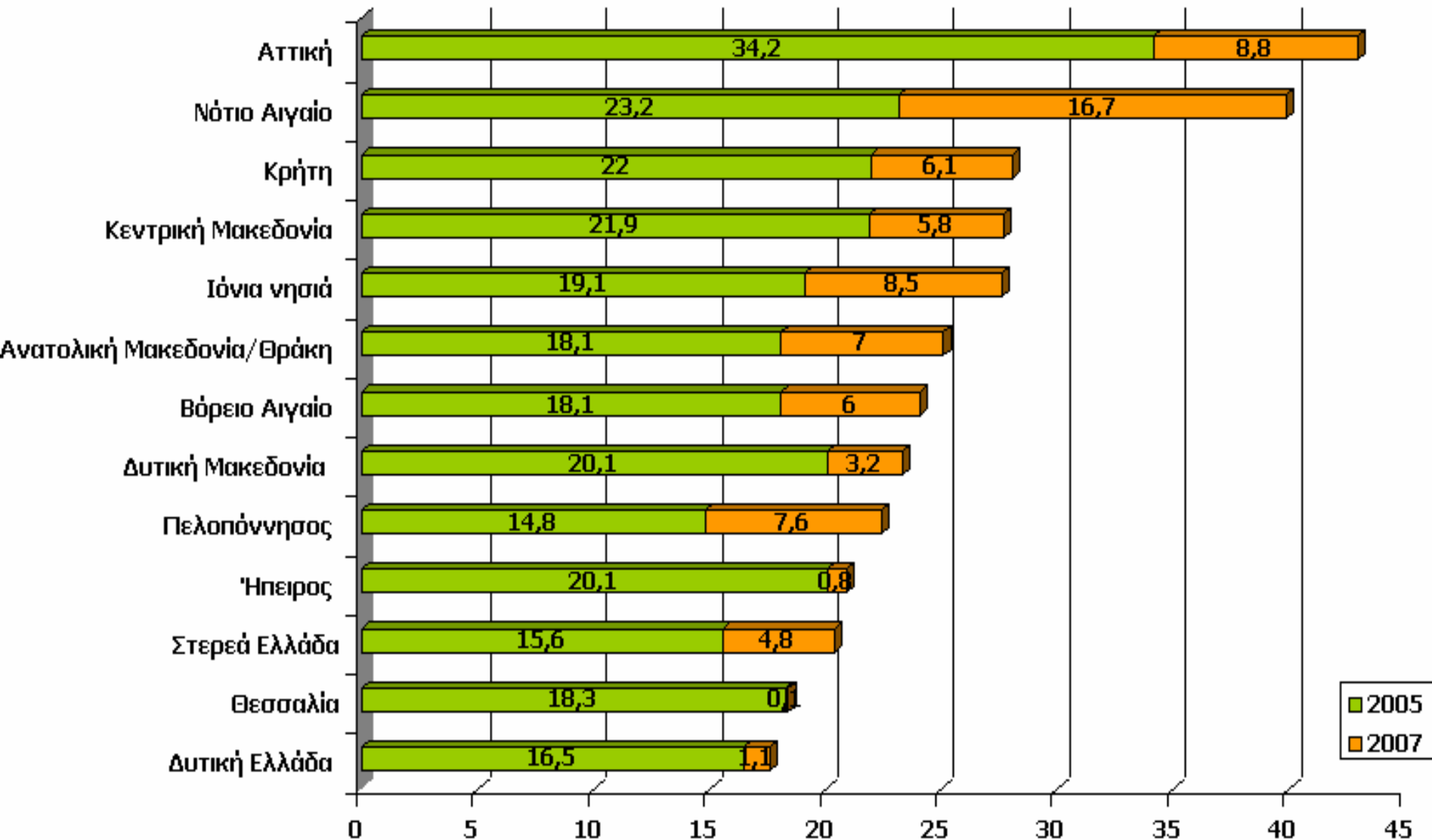
Έρευνα Παρ. ΚτΠ 2007, $n = 8245$

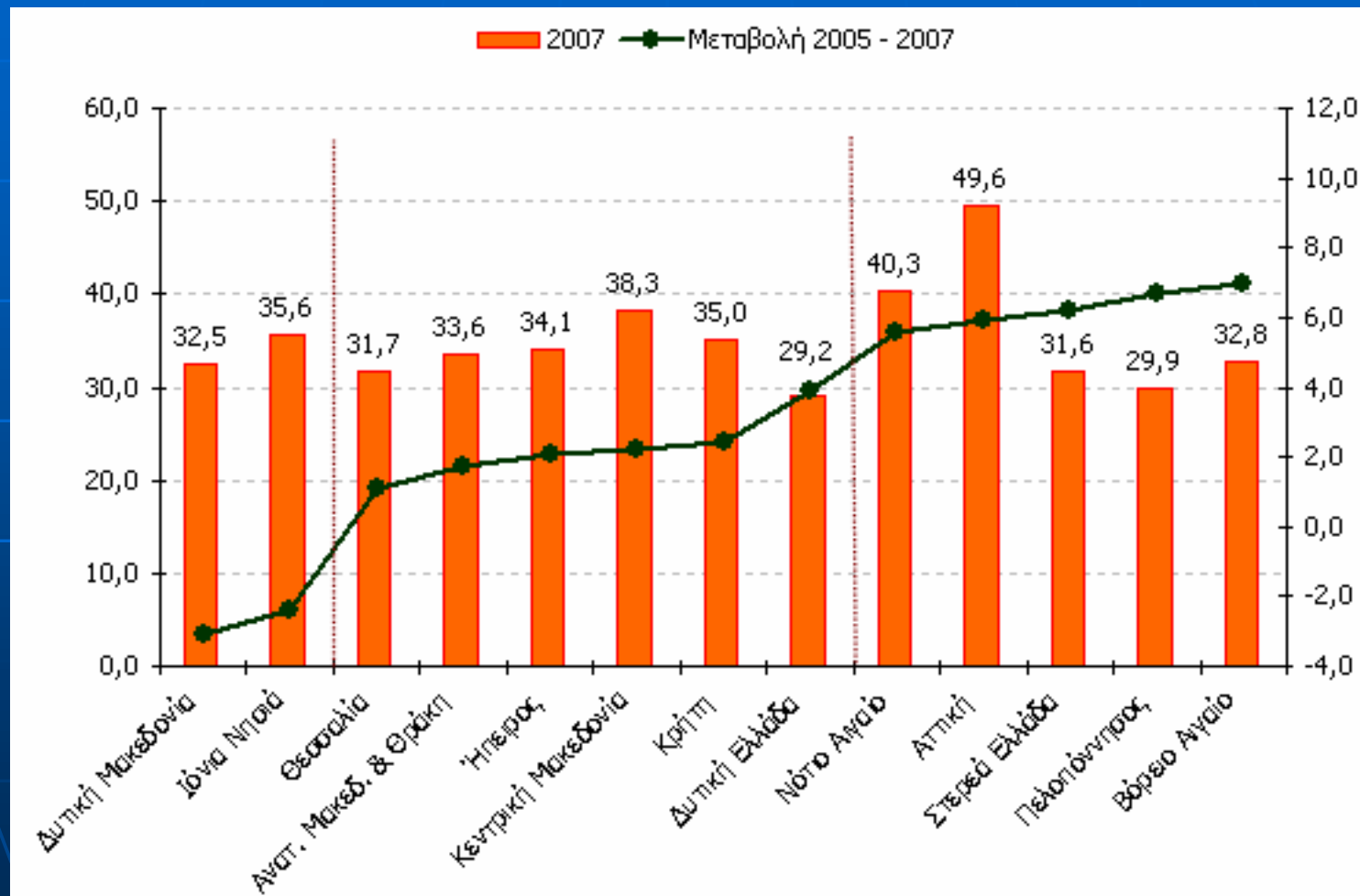
Έρευνα Παρ. ΚτΠ 2007, ν = 8245

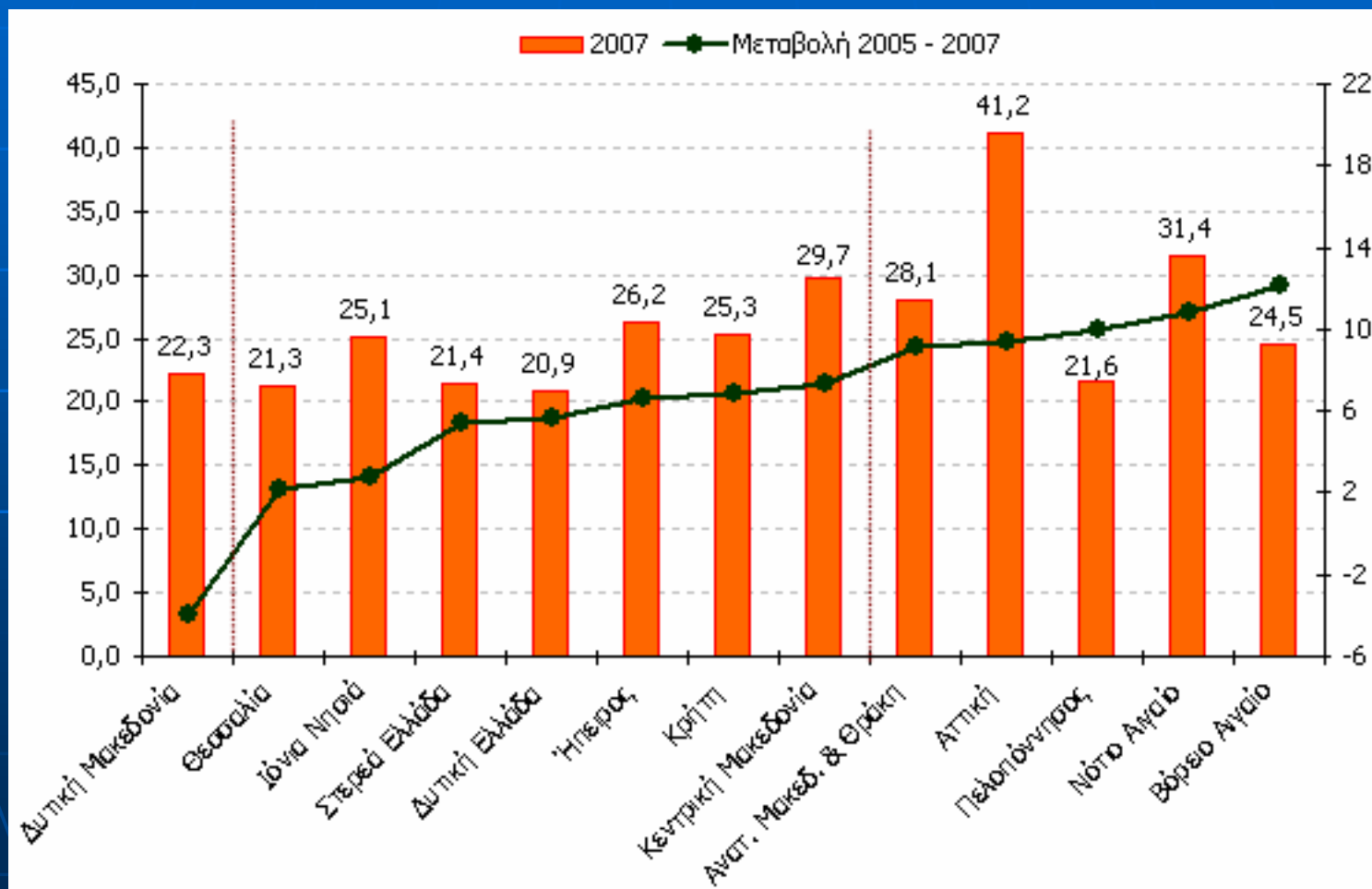
ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

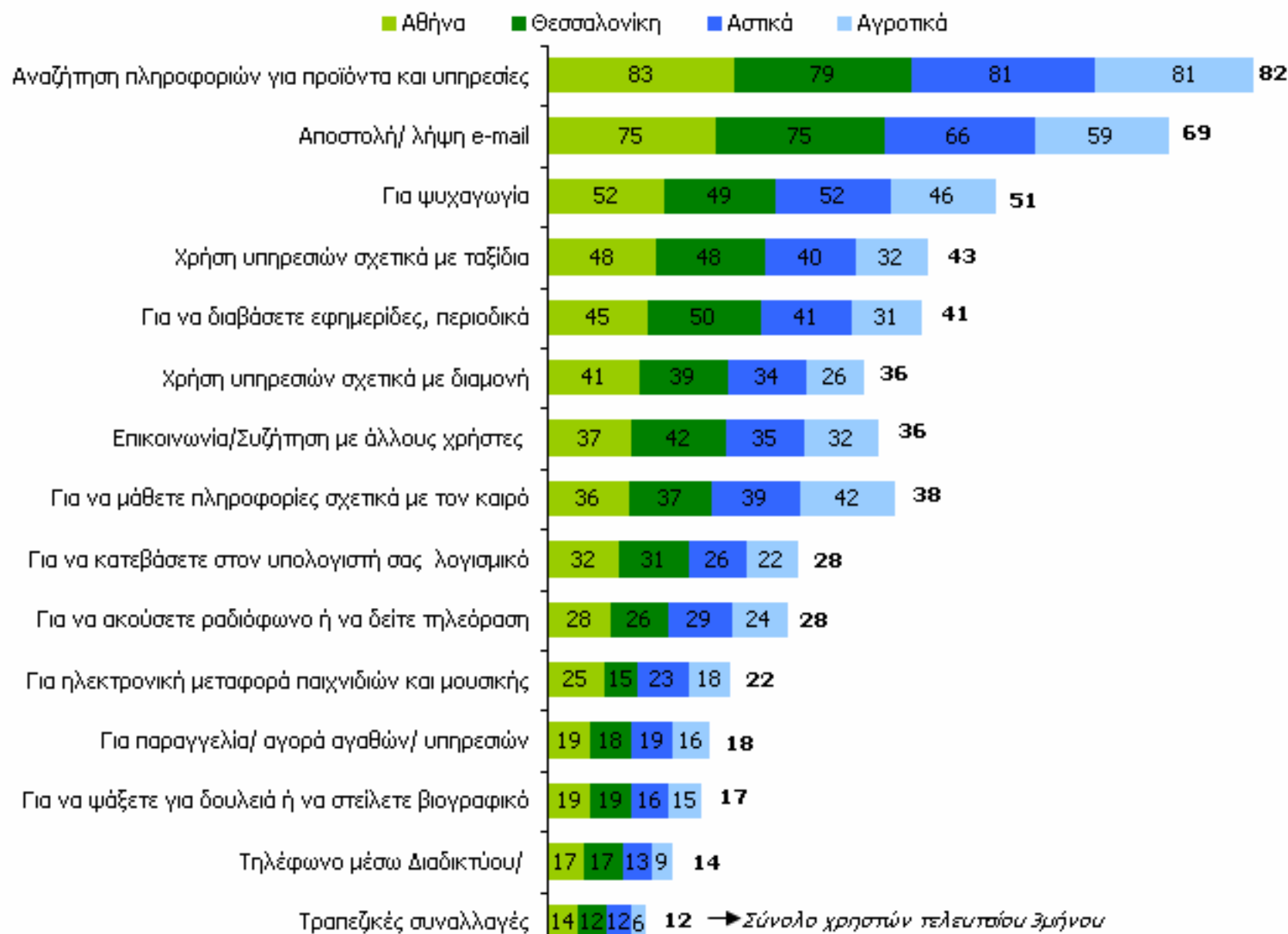
Χρήση Η/Υ ανά Περιφέρεια

Χρήση του Διαδικτύου ανά Περιφέρεια

Λόγοι χρήσεις του Διαδικτύου ανά αστικότητα (2007)

Αναφορές

- ΚΕΤΑ Ν. Αιγαίου, Έκθεση Επιχειρηματικότητας 2007
- ΚΕΤΑ Β. Αιγαίου, Έκθεση Επιχειρηματικότητας 2007
- ΚΕΤΑ Κρήτης, Ανάπτυξη της Φυσιογνωμίας της Περιφέρειας Κρήτης 2008
- Έρευνες του Παρατηρητηρίου της ΚΤΠ

Δυσκολίες αυτής της έρευνας

- Η οργάνωση των στοιχείων (ανά περιφέρεια και όχι ανά νομό ή νησί)
- Η ανυπαρξία ειδικής εθνικής έρευνας για το θέμα
- Η αξιοποίηση κατά κύριο λόγο δευτερογενών πηγών.

Συμπεράσματα

- Η 'νησιωτικότητα' δεν αποτελεί ιδιαίτερο λόγο 'ψηφιακού χάσματος'.
- Υπάρχουν νησιωτικές περιοχές (Νότιο Αιγαίο) που έχουν δείκτες διάδοσης ΤΠΕ πάνω από τον μέσο όρο της επικράτειας.
- Περιοχές μη νησιωτικές και μη απομονωμένες (Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος) έχουν τους χαμηλότερους δείκτες διάδοσης ΤΠΕ.
- Ο τουρισμός σημαντικός παράγοντας διάδοσης των ΤΠΕ.
- **Το 'ψηφιακό χάσμα' ωφείλεται κυρίως σε άλλους παράγοντες (ηλικία, μόρφωση, οικονομική και κοινωνική θέση)**